నన్నుగురించి కథ వ్రాయవూ!

-బుచ్చిబాబు

"నన్ను గురించి కథ వ్రాయవూ?" అని అడిగింది కుముదం.

ఈ ప్రశ్న నాకు కొంత ఆశ్చర్యం కలగజేసింది. ఎందుకంటే కొద్ది మార్పుతో ఇదే ప్రశ్న ఎనిమిది సంవత్సరాల క్రితం అడిగింది. నాకు బాగా జ్ఞాపకం. మా మేనమామగారింట్లో కుముదం తండ్రి కాపురం వుండేవాడు. అద్దె తీసుకురమ్మని అప్పుడప్పుడు నన్ను పంపేది మా అత్తయ్య. ఆరోజు సాయంత్రం కర్రకు మేకు దిగేసి ఇనపచక్రం దొర్లించుకుంటూ దొడ్లో పరుగులెత్తింది కుముదం. నాకప్పుడు పన్నెండో ఏడు. ఆమె నాకంటె రెండు సంవత్సరాలు చిన్నదని వాళ్ళమ్మ నాకు చెప్పింది. నేను అద్దెమాట మరచి కుముదంతో కబుర్లు చెబుతూ కూర్చుండేవాడిని. చెట్టెక్కి జామపండు కోసిపెట్టమని వేధించుకుతినేది. పూర్తిగా పండని జామపండు రంగులా వుండేది ఆడపిల్ల చాయ. నేనేవో కల్పించి కథల కింద చెప్పేవాడిని. వీటిల్లో పాత్రలు మా వూళ్లో యిరుగు పొరుగు అబ్బాయిలూ, అమ్మాయిలు. ఈ కబుర్లు అమాయకంగా చూస్తూ విన్నా, కుముదం కళ్ళల్లో ఎక్కడో యీర్ష్య మసగగా మెదిలినట్లు భ్రమించి, నేను గర్వపడేవాడిని. అతిశయోక్తి కల్పన కథకుడి జన్మలక్షణం కాబోలు! యదార్థ విషయాలు మానేసి, కల్పిత గాథలను యదార్థాలుగా చెప్పడం ఊహాస్పష్టి లక్షణం అనుకుంటా. ఇవన్నీ కుముదం నమ్మినట్లుగానే కొంటెగా నిట్టూర్పు విడిచేది. నేనూ, యీ వ్యక్తులు, ఘట్టాలు యదార్థాలుగా స్మరించుకొని, తెచ్చిపెట్టుకొన్న మౌనంలో పడేవాడిని. ఆ నిశ్శబ్దంలో కుముదం కంఠం వినిపించింది. "నన్ను గురించి కథ చెప్పవూ? " అంది. ఆ ప్రశ్న వెయ్యకపోతే, ఆమె కథ మరొకరిదగ్గర చెప్పివుందునేమో నాకు తెలీదు. నే అనుకోవడం ఆమె కథ ఎవరితోనూ చెప్పివుండను. ఎందుకంటే, ఆమె నిజంగా మనిషి-ఊహలో వ్యక్తికాదు. అదే ప్రశ్న మళ్ళా అడగడం నాకు ఆశ్చర్యం కలగజేసింది. ఐనా నేను కథలు వ్రాస్తానన్న సంగతి ఆమెకెట్లా తెలుసో నాకర్థంకాలేదు. నా కథలు వొకటి రెండు తప్ప అచ్చుకాలేదు; వాటిని గురించి నేనెవ్వరితోనూ ముచ్చటించలేదు. ఇరవై సంవత్సరాల యువక అజ్ఞానంలో వున్న నన్ను ఎన్నుకోతగ్గ రచయితగా యీ సంఘం గుర్తించిందని నా భయం. ముదుసలే జ్ఞాని కాగలడని భారతీయుల వెర్రి నమ్మకం. పెద్దలన్నా, ప్రాచీనులన్నా, పాత విషయాలన్నా, మనవాళ్ళకి అంత గౌరవం. ఒక విషయం మంచిదా చెడ్డదా అన్న తార్కిక సంశయాలకి సంఘంలో అంతగా తావులేదు. ఎటొచ్చీ ఆ విషయాన్ని ప్రతిపాదించిన వ్యక్తి మృతుడై వుండాలి! శక్తిగలవాళ్ళు ధనార్జనలోనూ, అది లేనివాళ్ళు దైవంలోనూ లీనమైన యీ దేశంలో కథకుడికి విలువలేదని నేనారోజుల్లో నమ్మేవాడిని. నేను వ్రాసి తగలపెట్టిన రచనలతో నాకు మరో దేశంలో బ్రహ్మరథం పడుదురు. సంఘం గుర్తించదన్న భయమొకటేకాదు నేను కథలు వ్రాయకపోవడానికి కారణం. నా రచనా విధానానికి పరిపక్వం రాలేదని కూడా నే లోపల అనుకునేవాడిని. నా సృష్టిశక్తుల్ని రగిల్చి నన్ను తన్మయుణ్ణిచేసి నా జీవితంపై వొత్తిడి కలిగించే వ్యక్తులుగాని నా రచనల్ని చదివి, వాటిల్లోని లోతులకి దిగ్భ్రాకి తాత్కాలికంగానైనా ధన్యతచెందే వ్యక్తులుకాని ఆనాటివరకూ లేరని నాకు తెలుసు. ప్రపంచాన్ని పరిశీలిస్తూ వ్యక్తుల మంచిచెడ్డలని వింత ప్రవర్తనని ప్రేక్షకుడుగా అనుభవించి అర్థంచేసుకొని, అల్లా సంపాదించిన అంతరంగిక జ్ఞానాన్ని నా తాత్విక దృష్టితో మేళవించి వార్థక్యంలో మహత్తర గ్రంథం వ్రాసి మరణించాలని నా ఆదర్శం. ఈ రెంటిలో వొకటైనా జరిగితీరుతుంది. మహత్తర గ్రంథం వ్రాయలేకపోవచ్చు; కాని మరణం మాత్రం తప్పదన్న ధైర్యం నాకో నూత్న ఉత్సాహాన్ని ప్రసాదించింది. ఆ రోజుల్లో "నన్ను గురించి కథ వ్రాయవూ?" అనే ప్రశ్న స్త్రీ నోటినుంచి వినడం అదే మొదటిసారి. తన వ్యక్తిత్వాన్ని గుర్తించుకుని దాని ప్రభావాన్ని ఇతరులకి తెలియచెయ్యాలన్న స్త్రీని మొట్ట మొదట కుముదంలో చూడగలిగాను. ఆమె వొక జీవి; ప్రత్యేకమైన ఉనికి గలది. ఆమెని తొలగిస్తే ప్రపంచంలో కొంత పవిత్రమైన ఖాళీ ఏర్పడుతుంది. నేచూసిన స్త్రీలు వివాహం జరిగిన రోజునే జన్మించినవాళ్ళు. భర్తని పొడిగిస్తే, స్త్రీ ఔతుంది; యింకా పొడిగిస్తే భర్త సంతానంగా మారతాడు. అతను గతించగానే ఆమె స్థూలజీవితం సమాప్తమౌతుంది. సృష్టిని ఆహ్వానిస్తూ తెరుచుకున్న తలుపులు మన స్త్రీలు. తెరచుకోని తలుపులు లేవు. ఏదైనా వొక తలుపు తెరచుకోనినాడు, దాన్ని గురించి చెప్పకొని, మరమ్మతు సంకల్పించాలి. మరమ్మతు చేసినా బాగుపడని తలుపులను నిర్మూలనం చెయ్యాలా, లేక వేరే పనులకు ఉపయోగించుకోవాలా అన్న సందేహాన్ని సంస్కర్తలు తీర్చాలి. కథకుడు ఏం చెడిపోయిందో చెప్పగలడు. వీలైతే మిగిలినదానితోనే తృప్తిపడుతూ యితరులతో ఆ తృప్తిని పంచుకోగలడు. కాని బాగుచేసే విధానాలతో అతనికి నిమిత్తంలేదు.

"నీలో ఏముందని నిన్ను గురించి కథ వ్రాయనూ?" అన్నాను. అల్లా అన్నందుకు పశ్చాత్తాపపడినా, ఆ ప్రశ్న నా నమ్మకాన్ని ఆశయాలనీ యదార్థంగా వ్యక్తపరుస్తుంది. ఆమెలో కథావస్తువుగా వుండేటంతటి విశేషం వొక్కటికూడా లేదు. చూడటానికి చాలా సామాన్యంగా వుంటుంది; పల్చటి శరీరం; వేసంగిలో వర్షం కురిసేముందు దట్టంగా అల్లుకున్న మబ్బురంగు శరీరచ్ఛాయ; సంపూర్ణంగా వికసించని అవయవాలు; ఎవరో దువ్వినట్లుగా వుండే జడకట్టు; చూసిన వస్తువులు తనకోసం కానట్టు చాంచల్యంగా కదిలే బలహీనమైన కనురెపలకింద మంచులో కదిలిపోయిన కుందేలులా మెరిసే నేత్రాలు; కంఠంలో కొలవడానికి వీలుగావుండే పచ్చటి నాళాలు; నీడ కనిపించినట్లు స్ఫురించే వక్షం; శరీరంలో పై భాగాన్ని మోసేందుకు వోపికలేనట్టి అల్పమైన నడుం. కుముదం సాధారణమైన స్త్రీ. ఎవరూ తుదకు వాళ్ళమ్మకూడ-ఆమె అందమైందని చెప్పకోడం నేనెరగను. అందుకనే ఆమెలో నేనేమీ విశేషం చూడలేకపోయ్యానేమో!

"నాలో ఏముండాలి?"

తలత్ మహమ్మద్ గొంతులా
గజగజ వణికి పోయాడు.

—విక్రమార్కుడి మార్కు సింహాసనం

"ఒక ప్రత్యేకత, అందరిలోనూ లేని ఏ ఒక్క విశేషం అయినా సరే–"

వేలునున్న ఉంగరాన్ని చూచి దాన్ని వేళ్లతో తిప్పింది. పోతపోసి పదును పెట్టినట్లుగా చలించే వేళ్ళు ఆమెవి. ఏ అవయవం కదిలినా, శరీరంలోని శక్తంతా దానిలో పూరించినట్లుగా వుంటుంది. ఒక వస్తువుకేసి చూస్తూ వున్నప్పుడు, పంచ ప్రాణాలు కళ్లల్లోకి పరిగెత్తుకొచ్చింత తీవ్రంగా చూస్తుంది. సిగ్గుపడితే రక్తం చెక్కిళ్లలోనుంచి తొంగిచూస్తున్నట్టుంటుంది. కాని కుముదాన్ని వర్ణించినంత మాత్రాన కథౌతుందా?

"నీ పెండ్లికి నన్ను పిలవలేదేం?" అని అడిగాను.

"మా అమ్మ నీకూ శుభలేఖ పంపానంది–వొస్తే నలుగుర్నీ చూసి, ఏమన్నా వుంటే కథేనా వ్రాద్దువుగా" అంది కుముదం, కళ్లల్లోంచి పెదవులమీదికి దిగజారిన నవ్వుని ప్రదర్శిస్తూ.

"నేను తమాషాకి అనడంలేదు. సాధారణ వ్యక్తులను గురించి వ్రాసేటందుకు ఏముంది? పదిమందీ ఒకేలాగున్నప్పుడు వారిలో ఏ ఒక్కర్నీ గురించి చెప్పక్కోం. కాని అందులో ఏ ఒక్కడైనా పదిమంది చేసినదానికి వ్యతిరేకంగా చేస్తే అతన్ని గురించి చెప్పకుంటారు. అట్లాంటి వ్యక్తులని గురించి వ్రాయొచ్చు" అన్నాను.

"అయితే అందరూ చేసినదానికి విరుద్ధంగా చేసేవాళ్లే మనుషులన్న మాట..."

"నే అల్లా అనను. అట్లాంటి వాళ్ళు చెప్పక్కోదగ్గ మనుషులంటాను"

ఎక్కడో ఎప్పుడో పుట్టడం, ఎవరో ఎవర్నో వొప్పగిస్తే వార్ని పెళ్లాడడం. ఎందుకో తెలీకుండా పిల్లల్ని కనడం, ఎప్పుడో ఎక్కడో చచ్చిపోవడం. ఇది ఇలా మంది చేస్తున్నది. దీన్ని గురించి కథగా చెప్పకునేందుకు ఏముంది? ప్రత్యేకత, వ్యక్తిత్వం లేని యీ జీవితాలు ప్రశాంతాన్ని పొందుతున్నాయి; కాని అది బురద గుంటలో పురుగు పొందే ప్రశాంతం. సంఘాన్ని ధిక్కరించి సాంప్రదాయాలపై విప్లవంచేసి, యితరులకి అవగాహన కాని కొత్త విలువని సాధించి పొందినవాడే ధన్యజీవి. వ్యర్థజీవులు సంఘం అల్లిన వలలో చిక్కుకొని, మర్యాద పేరు చెప్పకుని కుళ్లిపోతారు. స్థాపితమైన ఆదర్శాలపై విప్లవం చేసినవాడు సంఘాన్ని తనవైపుకు మరల్చయత్నిస్తాడు. కాబట్టి సంఘాభివృద్ధి అల్లాంటి వాళ్ళపై ఆధారపడుతుంది. కుముదంలో ఈ విప్లవ చిహ్నం వొక్కటి కూడా లేదు. ఆమె చదువులోకలేదు. సంగీతం నేర్చుకోలేదు. కనీసం కూనిదీర్ఘాలు తీస్తుందని చెప్పక్కోడమేనా నేనెరగును. జ్ఞానం వొచ్చిం తర్వాత ప్రేమించి చేసుకున్న పెండ్లికాదు; చక్కందికాదు పద్యాలు వ్రాద్దామంటే. అనాకారీకాదు వికృతాన్ని ఆధునికుల ధోరణిలో చిత్రిద్దామంటే; మంచివాళ్ళని గురించి వ్రాయొచ్చు. చెడ్డవాళ్ళని గురించి వ్రాయొచ్చు; కాని సాధారణమైన వాళ్ళని గురించి వ్రాయడం ఎంతో కష్టం. అసలు వ్రాసేటందుకు ఏముంది?

కొందరు వ్యక్తులు తల్లిదండ్రుల ఖ్యాతికెక్కుతారు. కుముదం ఆ తెగకి చెందదు. వాళ్ళ తండ్రి చనిపోయాడు. తల్లి ఏ వూళ్లోనో కొడుకుదగ్గర వుంది. వాళ్ళ కుటుంబానికి చరిత్ర లేదు.

"మీ ఆయన ఏం చేస్తున్నాడు?"

"ఎల్.టి. చదువుతున్నారు"

"స్కూల్ మాస్టరవుతాడన్నమాట–ఏ పనీ దొరకనివారికి అదే శరణు. మంచివాడేనా?"

నవ్వింది. "మంచి అంటే ఏమిటో నాకేం తెలుసు? నీకు తెలియాలి. కథలు రాసేవాడవు"

"ఓస్! దెప్పడం కాబోలు. అది కాదు కుముదం. అందర్లాగే కాపరానికెళ్లి పిల్లల్నికంటే ఏం ప్రయోజనం? ఏదో ఓ గొప్పకారం సాధించాలి. సంఘాన్ని ముందుకు నెట్టాలి, ఇక్కడికే భారతమాత యీ సంతానాన్ని పోషించలేకపోతోంది"

"నాకింకా పిల్లలు లేరు. అయితే ప్రతి ఆడదీ పెండ్లి చేసుకోకుండా, పెళ్లి పందిళ్ళలో పికెటింగ్ చెయ్యాలంటావా?"

"పెళ్ళి వొద్దని నేననడంలేదు. వివాహం స్త్రీ జీవితంలో ప్రధాన ఘట్టం. అందులో నువ్వు సాధించింది ఏముంది? ప్రేమా? సౌఖ్యమా? ఆధ్యాత్మికమా? దేశభక్తా? ఏదీలేదు"

"పెండ్లి చేసుకున్న ప్రతి స్త్రీ భర్తను వొదిలేస్తే నువ్వు కథలు వ్రాస్తానంటావ్. అంతేనా?"

అంత పచ్చిగా అడిగినందుకు నాకు రోషం వచ్చింది.

"వొదిలేస్తే చాలదు–మరో గొప్ప విలువని సాధించాలి"

"అంటే?"

"ప్రేమలేని వివాహానికి విలువలేదనుకుంటాను"

"నీకేం తెలుస్తుంది? నీకు పెళ్ళికాలేదు"

"ఆ విలువని సాధించగల్గితేనే వివాహానికి అర్థం వుంటుంది"

"అట్లాగైతే, ప్రతి స్త్రీ భర్తను వొదిలేసి మరోడితో వుండాలందూ ప్రేమను సాధించేందుకు?"

అట్లా అడిగినందుకు నాకు నవ్వొచ్చింది. "దానికోసం ఆ త్యాగం చెయ్యగలిగితేనే మెచ్చుకుంటాను" అన్నాను.

కుముదం మాట్లాడలేదు. ఈ భావాలు ఎంతవరకూ ఆమెని కలవర పెట్టాయో నాకు తెలీదు. స్త్రీ ప్రకృతిపైన వొత్తిడి కలిగించేది భావాలో, సహజమైన ఉద్రేకమో నేను చెప్పలేను. అది తెలిస్తే స్త్రీ హృదయం అర్థంచేసుకున్నట్లే.

గోపి (ఏ ఎన్నార్) : చదవకపోతే మనిషి రివ్వునా
చంద్రుడి పైకి ఎగిరేవాడా ?
గిరగిర తిరిగి వచ్చేవాడా ?
మాధవయ్య (అక్కినేని) : దేవుడు చల్లగ చూడకపోతే
అక్కడె గల్లంతైపోడా !
అనవాలు చిక్కేవాడా !
(కొసరాజు) —బుద్ధిమంతుడు

"కాని..కాని..." మాటలకోసం తడుముకుంటూ నిదానించింది.

"ఏమిటి నీ సందేహం?"

"ఏమీలేదు. నాకేదో చెప్పాలనుంది. ఎట్లా చెప్పాలో తెలీడంలేదు. నేను చదువుకున్నదాన్ని కాదు. వుండు ఆలోచచించనీ...."

నేను ఆమె కళ్ళకేసి చూస్తూ కూర్చున్నాను. నిదానించి చూస్తే ఆమె మొహంలో వొకవింత ఆకర్షణవుతుంది. ఆమె శరంలో హొంవులు, ఎత్తు పల్లాలు సూర్యరశ్మి సోకినప్పుడు తీర్చినట్లుగా విప్పారుకున్నాయి. ఆ కళ్ళు ఆమెకి వుపయోగంలేవు కాబోలు. మనుషులకి ఆత్మవుందో లేదో నాకు తెలీదుకాని, ఆమెకి మాత్రం లేటన్లు నాకనిపించింది. మరో లోకంలో ఆత్మని మరచిపోయి, శరీరాన్ని తనిష్టం లేకుండానే ఇక్కడికి రప్పించినట్లు సంచరిస్తుంది. ఈ ప్రపంచంలో మూసుగుని మరో లోకంలో తెరచుకొన్న నేత్రాలు ఆమెవి. "కాని....కాని... సూర్యుడు చంద్రుడూ–ఎప్పుడూ చూస్తుంటాను. కాని ప్రతిసారి ఎందుకో క్రొత్తగా కనబడతాయి. మంచినీళ్ళు రోజూ త్రాగుతా. కాని ప్రతిసారి ఎంతో క్రొత్తగా వుంటాయి...నక్షత్రాలు...."

నేను వెడతానని లేచాను.

"నక్షత్రాలు...ఉ....మంచిది...." ఆమెని గురించి ఏం కథ వ్రాయనూ?

* * * * * *

క్రితంసారి మేం కలుగుసుగుని నాలుగేండ్లయింది. ఈసారి కుముదంగారి వూరు అద్దికోసమే వెళ్ళలేదు. వేరే పనుండి వెళ్లాను. మధ్యాహ్నం రెండు గంటలు దాటింది. నడివేసంగి ఎండ నన్ను నీడకి తరిమింది. పోస్టాఫీసు ప్రక్కనున్న మామయ్య గారింటికి ఎప్పుడూ దొడ్డిదోవన వెళ్ళడం అలవాటు. అలవాటు చొప్పన ఆనాడుకూడా అల్లాగే వెళ్లాను. కుముదం మండువాలో గచ్చుమీద కూర్చుని అనాసపండు తరిగి వెండి పళ్లెంలో వేస్తోంది. నారింజపండు రంగు చీరకట్టుకుంది. నన్ను చూచి లేవడంలో పమిటజారింది. నాకర్థమైనట్లు నవ్వి, వెనక్కి తిరిగి లోపలికెళ్ళి వొక కుర్చీ అమర్చి కూచోమని సంజ్ఞ చేసింది. నే చూసిన దృశ్యం నా కిదివరకులేని కొత్త చనువునిచ్చిందని వొప్పకోక తప్పదు. మనిషి శీలానికి వ్యక్తిత్వానికి మొహం వొక్కటే నిదర్శనం కాదనుకుంటాను. కొన్ని ఆకస్మిక దృశ్యాలు జీవితకాలం పరిశీలించినా బోధపడని అంతరంగికాలని తేటపరుస్తాయి కాబోలు. కుర్చీలో కూర్చోగానే పట్టుక్కుమంది పాతకుర్చీ. లేచి సర్దుకున్నాను. కుముదం పమిటని పళ్ళమధ్య బిగించి నవ్వుని ఆవుకుంటోంది.

"అన్ని కుర్చీలమాదిరి నిన్ను భరించి వూరుకోక, విరిగి కొత్తదారితీసింది చూచావా? దానికథ వ్రాయవూ?...." అంది. నాకూ నవ్వొచ్చింది. చాపమీద కూర్చుని స్తంభానికి జారబడ్డాను.

"మనం కలుసుకుని దగ్గర దగ్గర నాలుగేళ్లయింది. తెలుసా? నేనివన్నీ మరచిపోయ్యాను. నీకింకా ఎట్లా జ్ఞాపకం వుందీ?" అన్నా ప్రశ్నార్థకంగా.

"ఏమో, నువ్వు జీవితాన్ని పరిశీలిస్తావు. నేను అనుభవిస్తాను. ఏమో," అన్నది.

ఆమెకి జీవితం అనుభవించడం అంటే ఏమిటో తెలీదని నా నమ్మకం. కాలం ఆమెపై ఎట్లాంటిమార్పు తేలేకపోయింది. ఇదివరకు చూసినప్పటికంటే యీసారి ఎక్కువ ఛలాకీ, యవ్వనోద్రేకం చూపగలిగింది. ఆమెలో ఆకర్షణీయమైంది ఎడతెగని యవ్వనమేమో ననిపిస్తుంది. యవ్వనం నొక్కసారి తన శక్తిని ప్రకటించకుండా నిలిపి ప్రజ్వలించినట్లుగా గోచరిస్తుంది. * కొన్ని ఉపమానాలు మన నాగరికత సాంప్రదాయాలకి విరుద్ధమని జంకుతున్నాగాని లేకపోతే ఆమె శరీరాన్ని గుఱ్ఱంపిల్ల కదలికలోని లావణ్యంతో పోల్చొచ్చు. లేడి గంతులో శృంగారం వుంది కాని, బలంలేదు. కుక్కపిల్ల గంతులో కొంటెతనం వుందికాని శక్తిలేదు. మేకపిల్ల గంతులో వేగం వుందికాని మృదుత్వంలేదు. ఇవన్నీ గుఱ్ఱంపల్లి అలిగిననాడు చేసిన నాట్యంలో వున్నాయి.

"నువ్వూ, మీ ఆయనా కులాసాగా వుంటున్నారా?" అన్నాను ఏమనడానికీ తోచక.

"నీ దయవల్ల"

"ఇంకా నిన్ను గురించి బోలెడు వినాలనుంది"

"నన్ను గురించి వినేందుకేముంది. మాది సామాన్య బ్రతుకు" అంది నీరసంగా.

"అప్పుడే జీవితంపైన విసుగుపుట్టిందా?" అన్నాను.

"ఈ ప్రశ్నలు నన్నింతవరకూ బాధించడంలేదు. నీమాట చెప్పు. ఏం చేస్తున్నావూ? ఎక్కడున్నావూ? ఎల్లా వున్నావూ?..."

మనదేశంలో చదువుకున్న యువకుణ్ణి ఏం చేస్తున్నావూ?–అని అడగడం కంటె ఎక్కువ అపచారంలేదు. పాపం అల్లా అడిగినవాళ్లందరూ మీ మేలు కోరేవారే. కాని, దానికి సమాధానం చెప్పడంలో ఉద్యోగంలేని యువకుడు ఎంత బాధపడతాడో పెద్దవాళ్ళకి తెలీదు. ఏమీ చెయ్యడంలేదని చెప్పడం నాకు చిన్నతనంగా తోచి "ఏమీలేదు–కథలు వ్రాయడం మొదలుపెట్టాను" అన్నాను.

"నన్ను గురించా"

నవ్వుకున్నాను. పడుతూ, నడుస్తూ పడుతూ చంటి పిల్ల చక్కా వచ్చి అర్థం లేకుండా ఏడవటం మొదలెట్టింది. నేనాశ్చర్యపడ్డాను.

"మా పాపాయి. ఇంక రెండు నెల్లకి మూడో ఏడొస్తుంది" అంది కొద్ది గర్వంతో.

"నాకెప్పుడూ చెప్పలేదే? ఈ సంగతే తెలీదు" అని ఆశ్చర్యం దిగమింగుకో లేకపోయాను.

"నీకు తెలియజేసేటందుకు యిందులో ఏం విశేషముంది? ఇది సాధారణంగా అందరికీ జరిగేపనేకదా? నీకీ విషయం వేరే చెప్పాలా?" అంది. ఆమె అంతవరకూ తన పిల్లని గురించి చెప్పకపోవడం చూస్తే నాకు మరీ ఆశ్చర్యం కలిగింది.

"దానికో పాపాయి పుడుతుంది. ఎప్పుడో, ఎక్కడో, అది ఎవర్నో ఎక్కడో పెండ్లి చేసుకుంటే, దానికి మరో పాపాయి, ఎప్పుడో, ఎక్కడో పుడుతుంది. అలా జరిగిపోతుంది. ఇందులో ఆశ్చర్యపడవల్సిన విశేషం ఏముంది ....?"

కుముదంలో మాతృత్వం తాలూకు చిహ్నలేవీ నాకు కనబడలేదు. పిల్లలని చూసుకుని తల్లులుపడే గర్వం ఆమెలో లేదు. ఆ ప్రశంస ఎత్తాలని ఆమెకు తట్టనేలేదు. ఆమె శరీర పటుత్వాన్ని చూస్తే, ఆమె యీ పిల్లని కన్నదా అనిపించింది. పిల్లలూ భర్తా సంసారం–యివేవీ తాకి పంచుకున్నట్లు లేదు.

"నీ పోలికా, వాళ్ళ నాన్న పోలికా?"

"ఏమో నీకే తెలియాలి"

"నాకెట్లా తెలుస్తుంది? నేను వాళ్ళ నాన్నని చూడనేలేదుగా!"

"వీధులో వున్నారు. చూడకూడదూ?" వీధులో అరుగుమీద విద్యార్థులతో ఆయన పడుతున్న అవస్థ నాకు వినపడుతూనే వుంది. వెళ్ళేటప్పుడు చూడొచ్చుననుకున్నాను. కుముదం పిల్లని లోపలికి తీసుకెళ్ళిపోయింది. ఆకులో అనాస ముక్కలుంచి, మంచినీళ్ళు పెట్టింది.

"పాపం, ఎండలో వొచ్చావు. నీ మొహం మాడిపోయింది"

"నిజంగా?"

"మనం పెద్దవాళ్ళమైపోతున్నాం కదూ?"

"నామాట తెలీదుకాని. నువ్వుమాత్రం యింకా చిన్నదానవవుతున్నావు" అన్నాను.

"అది అబద్ధం. ప్రకృతి విరుద్ధం" కొంతసేపు ఎవ్వరం మాట్లాడలేదు. ఎందుకో కొన్ని కొన్ని సమయాలలో ఆమెతో మాట్లాడుతున్నప్పుడు, బుర్ర ఖాళీ అయిపోతుంది. సిగరెట్టు పీలుస్తూ, చీట్లాడుకుంటున్న సమయంలో అమాంతం గదిలోకి చిరతపులి వొచ్చినప్పుడు, బుర్ర ఎట్లా పనిచెయ్యదో, అట్లాగే ఆమెతో సంభాషణ.

"దేశంలో సంతానం ఎక్కువైపోతున్నారు. యిట్లా పది సంవత్సరాలు జరిగిందంటే తినేందుకు తిండి వుండదంటున్నారు సాంఖ్యాశాస్త్రవేత్తలు తెలుసా?" అన్నాను.

"అది నాకు తెలీదు. మనం ప్రకృతికి దాస్యం చెయ్యడం తప్పదు. దాస్యం నేను సహించలేను. కాని అది తప్పదనుకుంటాను. నేను ఎదురుతిరగలేక కాదు. నాకదిష్టంలేదు. జీవితానికి తలొగ్గి, ప్రపంచాన్ని అంగీకరిస్తాను"

"అదే పొరపాటు. అంగీకారం అల్పురాలనని వ్యర్థజీవి విముఖత్వం"

"కావొచ్చు. సృష్టిలో నేనెంతో అల్పురాలనని తెలివాడవైన నీకే తోచినప్పుడు సృష్టిముందు నేనేం తిరుగుబాటు చెయ్యగలను చెప్పు?"

వెడతానని లేచాను.

"అద్దె తీసుకురానా?" అంది. "నేను దానికోసం రాలేదు. మనియార్డరు చెయ్యొచ్చు".

పాపిష్టి డబ్బుని ఆమె చేతులు తాకటం నాకిష్టంలేదు. ఆమె భర్తని చూడడం కూడా మరచి బైటకి నడిచాను. నన్ను కుముదం వెనక్కి పిలుస్తుందనుకున్నా. అట్లా పిలవలేదు. నా వెనకాల దొడ్డితలుపు గడియ వేసిన చప్పుడు వినిపించింది. కుముదాన్ని గురించి ఏంకథ వ్రాయనూ?

ఆరు సంవత్సరాలు గడిచాయి. రెండో ప్రపంచ సంగ్రామం ప్రారంభమైంది. అప్పటికి నా చదువు, ఉద్యోగ యత్నాలు పూర్తయ్యాయి–వొక్క యత్నమూ ఫలించలేదు. మా మామయ్య, ఇండియా అంతా యాత్రచేసి రావడంవల్ల ప్రావిడెంట్ ఫండంతా తరిగిపోయింది. నిరుద్యోగ వ్యవస్థను గురించి బోలెడు కథలు వ్రాశాను. సమస్య పరిష్కారం కాలేదు, ఆంగ్లంలో యీ సమస్యను పరిష్కరించడానికి కొన్ని సలహాలిస్తూ వ్యాసాలు వ్రాశాను. ఎవరూ వాటిని గుర్తించినట్లు లేదు. కొన్ని సమయాలలో రాజకీయోద్యంలో దీగి జైలుకెడదామనిపించేది. అప్పుడు భుక్తికి లోటుండదు, కీర్తి దక్కుతుంది. పైగా జైలులో నేతల పెట్టిన మహత్తర గ్రంథాన్ని రచించడానికి మంచి అవకాశాలుంటాయి. కాని రాజకీయాలలో దిగడం ఎట్లా? 'ఫరవాలేదురా అబ్బీ, యుద్ధం వచ్చింది. దేవుడి ధర్మమా అంటూ నీకేదో ఉద్యోగం దొరక్కపోదు' అని మామయ్య ఓదార్చేవాడు.*

"నాకు వచ్చిన ఉద్యోగం వొకటి ఖాళీ వొచ్చింది మామయ్యా. దరఖాస్తుకి, ఇంటర్వ్యూకి ఏభైరూకలుంటే నాకు లభించొచ్చు" అన్నాను. వెంటనే మామయ్యకి వో భావంతట్టింది.

"ఒరే! కుముదంగారింటికెళ్లి, రెండునెల్ల అద్దె, ముందుగా యిస్తారేమో కనుక్కురా" అని నన్ను సాగనంపాడు.

సూర్యుడు పడమంటింట్లో గృహప్రవేశం అవగానే తలుపు వేసి కిటికీ కర్టెన్లు దగ్గరగా లాగడానికి సిద్ధపడినట్లు, మేఘాలు చురుగ్గా విహరిస్తున్నాయి. కుముదం గారి దొడ్లో ఎన్నో యిదివరకు చూడని కొత్త మొక్కలు, చెట్లు వున్నాయి. కొబ్బరిచెట్లు మేఘాలతో ఏకీభవిస్తున్నట్లు అకాశంలోకి పొడుచుకుని ఆడిపోతున్నాయి. జామచెట్టు వార్ధక్యం వొచ్చినదానిమల్లే

HAPPY & PROSPOROUS HOLY DIWALI GREETINGS

MANASA
ENTERPRISES

☎ 577237

Dealers in: Off-Set Printing & Processing Materials
Dealer: Konica & Agfa Lith & Photographic Films

D.No.: 26-13-39, Ist Floor,
Sanyasi Raju St.,
Beside Brahmayya & Co.,
GANDHINAGAR,
VIJAYAWADA-520 003

ముదుచుకుంది. ఆ అల్ప ప్రకృతిలో వొక్కటీ నా రాక గుర్తించినట్లు లేదు. చెట్ల కొమ్మలకి ఉయ్యాల అమర్చబడి వుంది. నూతి పళ్లెం వేపునుంచి వో పాపాయి పాకుతూ వొస్తున్నాడు. వాడితో ఏదో మాట్లాడాను. వాడికేమీ అర్థంకాక, జీవిత రహస్యం తెలుసుకోలేకపోయిన వేదాంతిలా, నిరర్థకపు ఏడ్పు మొదలుపెట్టాడు. చెట్ల గుబురుమధ్య కుముదం, మేఘాల మధ్య నక్షత్రంలా కదిలింది. నక్షత్ర బృందంలోంచి విడిపోయిన పిల్లకాంతిలా మరో చిన్నపిల్ల పరుగులెత్తింది. కుముదం చేతిలో గునపాన్ని గిరవాటెట్టి, పమిటని పళ్ళమధ్య బిగించి పైకిలాగి, చేతులోవున్న మొక్కని నాముందు పడేసింది.

"చూశావా, యీ ఆకుని ఎట్లా తినేస్తోందో. యీ చిత్రమైన పురుగు? ఈ పురుగు అందమైనదే, మొక్కా అందమైనదే. అందాన్ని చూచి అందం వోర్చలేదుకదా?"

నేనేమీ మాట్లాడలేదు.

"నువ్వొచ్చి ఎంతసేపైంది? పిలవలేకపోయ్యావా? లేక నా పేరే మరచిపో య్యావా?" అంది.

"లేదు లేదు–యీ తోటని చూస్తూ ఆశ్చర్యపడుతున్నాను"

"ఇందులో ఆశ్చర్యం ఏముంది? విత్తనం వేసి నీళ్లుపోస్తే మొక్క మొలుస్తోంది. ఇవన్నీ సాధారణమైన మొక్కలు" అని కొంటెగా నవ్వింది.

"మా పాపని చూశావా, పెద్దదైంది. నువ్వింక సంబంధాలు చూచిపెట్టే సమయం వస్తోంది. వాడు మా రెండోవాడు. ప్రకృతంటే పడదు. అన్నింటినీ ధ్వంసం చేస్తాడు. వీడు మా మూడోవాడు. వీడికి వాలా ప్రపంచంతో నిమిత్తం లేదు. –పాపా! బకెట్ తీసుకురా....."

అమ్మాయి బకెట్ తీసుకొచ్చింది. కుముదం చిన్నప్పుడు జామపండు తింటున్న దృశ్యం జ్ఞాపకం వొచ్చింది.

"కొంచెం నీళ్లు తోడిపెట్టు. చేతులు కడుక్కుంటా" అంది.

నేను తోడాను. బకెట్‌లో సగం నీళ్ళు నూతిలోనే పడిపోయాయి.

"నీళ్ళు తోడడం తెలియకపోతే ఎట్లా? నీ భార్య బైటుంటే నువ్వే తోడుకోవాలి"

"నాకింకా పెండ్లికాలేదు"

నమ్మలేనట్లు చూసి మౌనంలో పడింది.

"నాకు ఉద్యోగంలేదు. ఎందుకు పెండ్లి?" అని స్వగతంలా చెప్పుకున్నాను. కుముదం నా మాట వినిపించుకోలేదు. చీరని పాదాలపైకి తీసింది. ఆమె శరీరానికి మాతృత్వం పరిపూర్ణత నచ్చింది. వయస్సు మొహానికి వైరాగ్యాన్నిచ్చినా, వార్థక్యాన్నివ్వలేకపోయింది. మట్టిలో నీళ్ళు కలిసిన వింత సువాసన నన్నావరించింది. ఆమె మొహాన్ని పమిటతో తుడుచుకుంది. తడిసినపమిట, పర్వత శిఖరానికి ఎగబ్రాకే వాడికి పట్టు దొరికినట్లు, వక్షాన్ని అదిమిపట్టుకుంది. సూర్యుడి కడసారి కిరణం, లోయలో నీడని వొక్కసారి వెలిగించి మాయమైంది. సంధ్య అందాన్ని అనుభవించాలన్నవాడు కుము దంతో వుండాలి. సంధ్యలో నేనెప్పుడూ చూడని ప్రత్యేక శోభని ఆనాడు చూడగలిగాను.

"దా, ఉయ్యాలమీద కూర్చో–వెనక విరిగిన కుర్చీ యింతవరకూ బాగుచే యించనేలేదు...ఏదో ఒకటి వొస్తూనే వుంటుంది. తీరికలేదు"

కుముదం గడ్డిలో కూర్చుంది. అమ్మాయి, వేదాంతిని ఎత్తుకొని లోపలి కెళ్ళింది. రెండోవాడు ధ్వంసం చేసేందుకు మొక్కలు లేవన్నట్లు, గడ్డినే దిమ్మిశాలా మర్దిస్తున్నాడు.

"మనం కలుసుకుని చాలారోజులైంది. తెలుసా?"

"ఆహా, దగ్గరగా ఆరు సంవత్సరాలైంది"

"నువ్వు చాలా మారిపోయావు"

మంచికా చెడుకా అని అడుగుదామనుకున్నాను. నన్ను మాట్లాడనీకుం డానే–'ఎక్కడెక్కడికెళ్ళింది. ఏంచేస్తున్నదీ అంతా చెప్పు నిన్ను గురించి" అంది.

"ఉత్తర హిందూస్థానం వెళ్ళా–ఎక్కడా మంచి ఉద్యోగం దొరకలేదు. మామూలుగా ఇండియాలో మనిషి ఇరవై ఎనిమిదేండ్లకంటే ఎక్కువకాలం జీవించడంటారు సాంఖ్యశాస్త్రకారులు. దానిప్రకారం నేను నాలుగేండ్ల క్రితమే చనిపోయి వుండాల్సింది. అల్పాయువుగలవవాళ్ళు సుఖంగా వుండగలరు మనసంఘంలో".

కుముదం సానుభూతి చూపి జాలిపడుతుందని నా ఉద్దేశాన్ని ఎంతో కసితో భయంకరంగా ప్రకటించానేమో!

"ఉద్యోగం లేకపోతేనేం? దానికోసం జీవితాన్ని తిట్టొచ్చా! ఉద్యోగంలో పడ్డావంటే, అదో లోకం. మరి ప్రపంచంతో సంబంధం వుండదు. ఎవరికో బానిసై స్వేచ్ఛ పోగొట్టుకుంటావు. ఆడాళ్ళకి ఉద్యోగం చేసే బాధలేకపోవడం ఎంతో మెరుగు".

ఉద్యోగం చెయ్యనందుకు నన్ను అందర్లా ఆక్షేపిస్తూ తిట్టకుండా, మెచ్చు కున్నందుకు నేను కుముదాన్ని కొంత గౌరవించాను.

"పాశ్చాత్య దేశాలలో స్త్రీలు పొట్టకూటికోసం భర్తలకు మనవాళ్ళలా అమ్ముడుపోరు" అన్నాను. ఆమె అప్రయత్నంగా రెండు గడ్డి పువ్వులను తెంచి జుట్టులో అమర్చుకుంది.

"మనకీ ప్రపంచంలో ఎవరో వొకరికి దాస్యం చెయ్యడం తప్పదేమోననిపి స్తుంది. దేవుడు సైతం భక్తుడికి దాసుడు కావడంలేదూ?"

"నాకింతవరకూ ఉద్యోగం ఋయ్యని యీ సంఘాన్ని గౌరవించి ఎందుకు సేవచెయ్యాలో నాకు తెలీడంలేదు".

"నీకు ఉద్యోగం లేకుండా వుంటేనే నువ్వు సుఖపడతావు. ఐనా నీ పిచ్చికాకపోతే, నీకు ఉద్యోగం ఎవరో యిచ్చేదేమిటి? నువ్వేదో గొప్పకార్యం చెయ్యడానికి పుట్టానని వెనకచెప్పావు. అది నేను నమ్ముతాను. అది చెయ్యి. స్వతంత్రించి వచ్చినపని చెయ్యడమే మంచిది. నేను దాస్యం సహించలేను".

"దాస్యం లేకుండా ప్రేమని సాధించటం ఎట్లా?" ఈ ప్రశ్న ఎందుకడిగానో నాకు తెలీదు.

"ఔను మనుషులతో చేసే ప్రేమలో దాస్యం వుంది. సంసారంలో బంధనాలు, ప్రేమలో బంధనాలు, అసలు పుట్టడమే సృష్టికి దాస్యం. వీటికి దూరంగా వుంటే మంచిది".

కుముదం, హృదయానికి దగ్గరగా వుండే విషయాలని గురించి ముచ్చటి స్తుంటే వినడం అదే మొదటిసారి. నేను అనుకున్నంతటి అమాయకురాలు కాదని స్పష్టమైంది.

"ప్రపంచంతో నిమిత్తం లేకపోతే, అసలు గొప్పకార్యం సాధించటం దేనికి"

"సాధించటంలో మనుషులకు చేసే దాస్యం నుండి విముక్తి దొరుకుతుంది కాబట్టి ప్రపంచాన్ని మనం ఏదైనా కోరి, ఆశిస్తే దాన్ని యివ్వదు. మనం దేన్నీ ఆశించకుండా, దూరంగా వుండి చెయ్యగలిగినపని చేస్తుంటే ప్రపంచం మన పాదాలముందు వాల్తుంది".

కుముదం స్వతంత్రాన్ని అంతగా కాంక్షిస్తుందని నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు. భర్త, పిల్లలు, సంసారం, ఉద్యోగం తుదకి ప్రేమ యివన్నీ కూడా దాస్యమేనంటుంది. స్వతంత్రం లేని బ్రతుకు వృధాట. ఒక విలువని అంతగా కోరినప్పుడు దాన్ని వారు పొందలేకపోతే, నా హృదయం బాధతో క్రుంగిపోతుంది. జనసామాన్యానికి స్వేచ్ఛనిస్తే దుర్వినియోగం చేస్తారు. దాని విలువ తెలియనివాళ్లకి అదివ్వడం మహా పాపం. కాని దేన్నీ, ఉపయో గించుకోకుండా, కేవలం విలువల ఆరాధనతో తృప్తిపడే కుముదంలాంటి వ్యక్తులకి స్వేచ్ఛ లేకపోవడం ప్రపంచానికి అనర్థం.

"నేను నువ్వైతే ఏం చేద్దునో తెలుసా? నదీ తీరాన్ని చిన్న తాటాకు పాక కట్టుకుంటాను. అందులో కూర్చుని ఊరికే చదువు నేర్పుతానని చాటింపు వేయిస్తాను. మొదట ఏ పదిమంది పాలంకావులో వొస్తారు. సాయంత్రం వాళ్లకి బోధించడం మొదలెడతాను. ఇరుగు పొరుగుమంచి అనేకమంది కర్షకులు, కూలివాండ్లూ చదువుకోసం వస్తారు. ఉత్తచేతుల్తో రాకుండా, వొకరు వువ్వ చింతపండు, వొకరు పాలు అల్లా నక్కొవాల్చిన

వాటిని వాళ్లే సిద్ధం చేస్తారు. వారు నా శిష్యబృందం. వాళ్ల కష్టసుఖాలు పంచుకుంటూ. వారి తగాదాలకి తీర్పుచెవుతా అంటే. అప్పుడు నా జీవితం వృథా అనుకోను".

సూర్యుడు అస్తమించగా అలిసిన తన పరివారం పడమటిలోయలో సేద తీర్చుకుంటున్నట్లు వెలుగు ఛాయలు కరుగుతున్నాయి. ఓపికలేక కదలలేకపోయిన మేఘద్వయం దక్షిణవుగాలి పిలుపుకి కదలిపోతున్నాయి. ఇది నా రాజ్యం అన్నట్లు వొంటి నక్షత్రం కన్నుమీటింది. ప్రకృతిలో నిశీథి కీటకాలు తన్మయవు రోదసాగించాయి. మా సంభాషణ విని విని విసుగెత్తిన వుపాపలు చీకటి ప్రశాంతంలో ముదుచుకున్నాయి. తూర్పు ఆకాశం జడ విప్పకుంది. కుముదం తలలో తెల్లవెంద్రుక మెరిసింది.

"తెల్ల వెంద్రుక" అన్నా, వున్నచోట వేలు మెదుపుతూ.

"ఎన్నాళ్లని యవ్వనానికి శరీరం దాస్యం చేస్తుంది? దాని దోవ అది చూచుకుంటుంది".

నా కళ్లు చెప్పలేని విచారంతో తడిసినై. నేను అద్దెమాట అడగడం మరచి పోయాను. ఆ తన్మయతతో బరువెక్కిన వాతావరణాన్ని డబ్బు ప్రశంసతో పాడుచెయ్యడం నాకిష్టంలేకపోయింది. వెడతానని లేచా; మంచిదంది; పోనీ యీ రాత్రి యిక్కడుండి వెళ్లకూడదా అంటుందనుకున్నా. కుముదానికి మర్యాదంటే ఏమిటో తెలీదు.

* * * * * *

మరి నాలుగు సంవత్సరాలు గడిచినై. యుద్ధం సాగుతోంది. నాకు మాత్రం ఉద్యోగం చిక్కలేదు. నేను దాన్ని గురించి విచారించే రోజులు వెళ్లిపోయాయి. రోజులు గడచిపోతున్నాయి. నా తిండికి ఎట్లాంటి లోపమూ రాలేదు. పస్తున్న రోజు వొకటి కూడా లేదు. దుబారా ఖర్చుకి, నాకే అలవాట్లు లేవు. సిగరెట్లు కాల్చను, సినిమాలకెళ్లను. పుస్తకాలు కొనుక్కోను. అవంటే యిష్టంలేక కాదు. అవి నా అందుబాటులోలేవు. మా మామయ్య చనిపోయి ఆరునెలలైంది. మా అత్త తప్ప నాకు 'నా' అన్నవాళ్లు ఎవ్వరూ లేరు. ఇది కొంతమేలే. నామీద అధికారం చలాయించేందుకు వొక్కరూ లేరు. నాకీ సంఘం తిండి పెట్టనక్కరలేదు. నా బ్రతుకు నన్ను బ్రతకనిస్తేచాలు. మా అత్తయ్య వున్న యింటికి అద్దె యిచ్చుకోలేకపోతోంది. తుదకి నిశ్చయించుకుంది. సొంత యింట్లోకెళ్లి కాపరం పెట్టడానికి. ఖాళీ చేయించే యేర్పాట్లకి నన్ను పంపింది. ఆనాడు ఆదివారం. రాత్రి ఎనిమిది దాటింది. నన్న చంద్రుడు పల్చటి మేఘం వెనక దాక్కున్నాడు. కుముదంగారి యింట్లో దొడ్లో అంతా నిశ్శబ్దం. వీధిలోకొచ్చాను. తలుపుతాళం వేసి వుంది. ఎక్కడికెళ్లారో. నాకు బోధపడలేదు. కాసేపు అరుగుమీద కూర్చున్నా. తెలిసినవాళ్లని అడిగి కనుక్కుందామని వీధులోకి నడిచాను. అప్రయత్నంగా బజార్లోకి వెళ్లాను. కిళ్లీ దుకాణం ముందు బల్ల కుముదం పెద్దకూతురు పాపాయినెత్తుకొని కూర్చుంది. నన్ను కేకేసింది.

"మా ఆఖరు చెల్లాయిని చూశారా? నాలుగోది–దీన్ని స్వరాజ్యం అని పిలుస్తుంది మా అమ్మ...చూడండి. వూ, ఏడుస్తుంది...ఊరుకో నాచిట్టితల్లీ".

"ఇట్లా యిక్కడెందుకున్నావ్? మీ అమ్మ ఎక్కడ?"

"మా అమ్మ ఆస్పత్రిలో వుంది. ఇది ఏడుస్తుంటే ఆడించడానికి తీసుకొచ్చాను. మా నాన్న హోటల్‌కెళ్లాడు".

స్వరాజ్యాన్ని బుజాన్ని వేసుకొని హాస్పిటల్‌కి వెళ్లాం. కుముదం మంచంపై పడుకుంది. పైన తెల్లటి గుడ్డ కప్పివుంది. చిన్నబల్ల మంచం దగ్గరగా లాగి కూర్చున్నాను.

"ఏం జబ్బు?"

"న్యుమోనియా"

న్యుమోనియా అంత ప్రమాదకరమైన వ్యాధని నాకంతవరకూ తెలియదు. మాట్లాడేటందుకు ఏమీ కనుపించక, దిగులుగా కూర్చున్నాను. కుముదం నీరసంగా నవ్వడానికి యత్నించింది. మొహం మెలికలు తిరిగింది–పెదవులు పవిత్రంగా వొణికాయి.

"నన్ను గురించి కథ వ్రాయవూ?" అంది. నేనేం చెప్పనూ?

"ఈ జబ్బు విషయం నాకు తెలీనే తెలీదు. పోనీ వో ఉత్తరం ముక్క వ్రాయించకూడదా? డాక్టర్లు ఏమంటున్నారు?"

"జబ్బు చెయ్యడం సాధారణమైంది. పదిమందితోమా చెప్పకువేందుకు అందులో ఏం విశేషముంది? ఫరవాలేదంటున్నారు డాక్టర్లు–కాని వాళ్లకేం తెలుసు?" అని కళ్ళు మూసింది.

నాకక్కడినుంచి వెళ్లిపోవాలనిపించింది. ఏదో చెప్పాలనివుంది. కాని నోరాడదు. నా శరీరం వొణికిపోతూంది. అనుకోకుండా, నా చెయ్యి ఆమె చేతిపైన ఆనించబోయ్యాను. అది వేలుకు వుంగరం వున్న చెయ్యి. వెంటనే చేతిని లాగేసుకుని తెల్లదుప్పటిలో దాచేసుకుంది.

"నువ్వెందుకు పెండ్లి చేసుకోలేదో నాకు తెలుసు–నా కోసం" అంటూ మళ్ళా కళ్ళు మూసింది. నాగుండె స్థూలత్వాన్ని పోగొట్టుకొని ద్రవంగా విడిపోయి, దోవతెలియక తిరుగుతూన్న రక్తనాళాలగుండా వుజ్వల వేగంతో ప్రవహిస్తూంది. కన్నీటిని నా వేళ్ళతో తొలగించుకొన్నాను. ఆమె నిశ్చల శరీరంపై నా కన్నీరుపడి మలినం చెయ్యడం పాపం అనిపించింది. మొహాన్ని ప్రక్కకు తిప్పేసుకున్నాను. కిటికీ అద్దంలోనుంచి నిశీధి నల్లత్రాచులా లోకాన్ని అల్లుకుంటోంది.

"నీ స్థితిచూస్తే నాకెంతో బాధగా వుంది" అన్నా, కన్నీరు దిగమింగుకుని.

"నాకు నిర్విచారం. ఈ ప్రపంచం నాదైతేగా విచారానికి–నువ్వుమాత్రం..." కళ్ళుమూసి మరి విప్పలేదు. ఈ లోకంలో మూసుకుని మరో లోకంలో తెరుచుకున్న నేత్రాలు కుముదానివి. ఆత్మని దిగవిడిచి వొచ్చిన వ్యక్తి మళ్ళా దానిలోకే చేరుకుంది. చెట్లు, నదులు, మేఘాలు, చీకటి వెలుగుల సమ్మేళనంతో గిరగిరా తిరిగిపోతున్న విశ్వంలో కలిసిపోయింది. నిశీధిలోకి నడిచి వెళ్ళాను. మహత్తర అనుభవం సంభవించినప్పుడు తార్కిక జ్ఞానం, విమర్శనాబుద్ధి పనిచెయ్యవు. ఇంద్రియాలు శరీరాన్ని వూపి, కొత్త జన్మని స్తాయి. భావోద్రేకంలో నిమగ్నుడై, చైతన్య ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతున్న వ్యక్తి, వొక్కసారి సృష్టి రహస్యాన్ని మెరుపులా ఛేదించి మరో అవతారం దాలుస్తాడు. చచ్చి బ్రతకడంలాంటిది ఆ అనుభవం.

కుముదం నా వివాహాన్ని గురించి చెప్పిన కడసారి మాటలు నాలో అధోలోకాన్ని త్రవ్వి దాన్ని దాపరికాన్ని నాకళ్ళముందు ప్రదర్శించినట్లయింది. ఆమె కోసం పెండ్లి చేసుకోలేదట! మానసిక శాస్త్రజ్ఞులు మానవుడి బుర్రలో అధోలోకం వుందంటారు. అక్కడ అతని రహస్యమైన కోర్కెలు, బైట చెప్పకోలేని తీరని వాంఛలు అడవిమృగాలలా తిరుగుతాయట. అవి అన్ని సమయాలలోనూ బయటికి రాకుండా బుద్ధి కాపలా కాస్తుంది. అవి బైటికి రాలేకపోయినప్పటికీ, ఎప్పుడో, నిద్రలోనో, బలహీనమైన స్వప్నావస్థలోనో, గర్జించి వాటి వునికిని బాహ్య ప్రపంచానికి వెల్లడిస్తాయట. ఇంతకాలం నా బుద్ధి వాటిని కట్టేసింది. ఆనాడు ఆమె చెయ్యిపైన చెయ్యివేసినప్పుడు బుద్ధిని తొలగించి వాంఛలు బైటికొచ్చినట్లు, కుముదం గ్రహించి, తన చేతిని లోపల దాచుకున్నట్లు, వాటిని వెనక్కి నెట్టి నోరు నొక్కింది. ఆమెలో ఏమీ విశేషంలేదని సమాధానపరుచుకున్నా ప్రాకృతికమైన ఆకర్షణ లోపల దాగివుంది, నా జీవితంపై అంత వొత్తిడి కలిగించినందుకు ఆశ్చర్యపడ్డాను.

తనని గురించి కథ వ్రాయమంది. ఆరు గంటల పరిచయంలో, ఆరువందల మాటలతో, నా ప్రపంచాన్ని తలక్రిందులుచేసి, నా జీవిత పరమావధినే తారుమారు చేసిన కుముదాన్ని గురించి ఏం కథ వ్రాయను?